

Hermanis Paukšs

VECAIS KAREIVIS

(luga pēc latviešu tautas pasakas)

Darbojas:

Ubags

Vecais Kareivis

Ķēniņš

Vecākā Ķēniņmeita

Vidējā Ķēniņmeita

Jaunākā Ķēniņmeita

Vārtu Sargs

Elles Lielskungs

Kučieris

Elles Muzikanti

Velni

Kāzu viesi

Nāve

1. aina

*Ceļa malā uz akmens atsēdies Ubags. Dziedādams nāk Vecais Kareivis.
Ieraudzījis Ubagu, apstājas.*

Kareivis. Sveiks, tētiņ!

Ubags. Sveiks, dēliņ!

Kareivis. Ko te tā sēdi?

Ubags. Tāpat vien – atpūšos. Un tu kurp iedams?

- Kareivis. Uz mājām. Vecs kareivis esmu. Divdesmit piecus gadus savam ķeizaram godam nokalpoju. Trīs grašus algā lai saņēmu. Tagad nu dodos mājup – skatīt, kā manējiem klājas.
- Ubags. Vai neatmetīsi man vienu grasi?
- Kareivis. Kā ne – atmetīšu, tētiņ! Viens tev – pašam vēl divi paliek! Saņem, tētiņ!
- Ubags. Tencinu, dēliņ!
- Kareivis. Nav par ko, tētiņ! Lai tev labi klājas!
- Ubags. Tev arī, dēliņ!

Kareivis dziedādams dodas tālāk.

2.aina

Ceļa malā atkal sēž tas pats Ubags. Tālumā ieskanas dziesma, dziedādams uznāk Vecais Kareivis, ieraudzījis Ubagu, apstājas.

- Kareivis. Sveiks, tētiņ!
- Ubags. Sveiks, dēliņ!
- Kareivis. Vai mēs ar tevi nebūtu jau kādreiz tikušies?
- Ubags. Kas zina...
- Kareivis. Ko te tā sēdi?
- Ubags. Tāpat vien – atpūšos. Un tu no kurienes nākdams?
- Kareivis. Nāku no dzimtā ciema... Gribēju pēc kalpošanas ķeizaram tur apmesties... sieviņu apņemt... bērņus audzināt... Bet nekā – tur visi apmiruši - kas no vecuma, kas no bada, kas no visādām sērgām... Tā nu devos atkal pasaulē – kazi – varbūt citur labāk iet?... Spēka man diezgan – divi graši ar ķešā – vai tad nu nepaveiksies?
- Ubags. Gan paveiksies! Kāpēc lai nepaveiktos? Vai neatmetīsi man ar kādu grasi?
- Kareivis. Atmetīšu, tētiņ! Kāpēc lai neatmestu? Viens grasis tev, otrs – man pašam paliek! Saņem tētiņ!
- Ubags. Tencinu, dēliņ! Un ej vien droši tālāk pa šo pašu ceļu – tad tava laime nekur neizpaliks!
- Kareivis. Lai nu tā būtu, tētiņ! Tev ar visu labu vēlu! (*dziedādams dodas tālāk*)

3.aina

Atkal ceļa malā uz akmens sēž tas pats Ubags. Dziedādams pienāk Vecais Kareivis un apstājas.

- Kareivis. Nu gan ir brīnumi! Tas atkal tu, tētiņ?
- Ubags. Varbūt es, bet varbūt kāds cits – visa pasaule brīnumu pilna, dēliņ! Uz kuriem tad nu iedams?

- Kareivis. Uz priekšu vien tik pa šo ceļu, tētiņ... Bet nu jāsāk domāt, ka šis ceļš pa apli vien iet... Cik eju, tik satieku tevi...
- Ubags. Piesēdi, dēliņ – noguris būsi, iedams!
- Kareivis. Tencinu, tētiņ! (*apsēžas*) Bet noguris neesmu – divdesmit piecus gadus ķeizaram kalpojot, kādus tik ceļus neesmu izstaigājis... Tomēr tagad, nudien, nezinu, uz kuru pusi lai tālāk dodos...
- Ubags. Ej tik vien pa šo pašu ceļu, dēliņ – tas ir tavējais! Pēc trīs dienu gājuma nonāksi kādā pilī... Raugi tur naktsmājas sarunāt!
- Kareivis. Paldies tev par padomu, tētiņ! Grasīti negribi? Kazi – būsi tos divus jau iztērējis...
- Ubags. Bet tas tak tev pēdējais, dēliņ – vai nebūs žēl no pēdējā grasīša šķirties?
- Kareivis. Kas tur ko žēlot, tētiņ – man vēl spēka kaulos diezgan – gan citu grasīti nopelnīšu! Bet kur tu, nabadziņš, grasīti ņemsi, ja labi cilvēki neiedos? (*dod grasi*)
- Ubags. Nē, dēliņ – pēdējo grasīti tāpat vien nepaņemšu – še, par to – tabakdoze! Ja gribi tajā kādu iesprostot, teic tik – Nāc manā tabakas dozē un paliec, cik ilgi es vēlos! - Tad šņauc labi dūšīgi tabaciņu un šķaudi! Kā šķaudīsi – tā tas, kuram vēli – tabakdozē sev mājvietu atradīs un būs tur tik ilgi, kamēr šķaudīsi vēlreiz un sacīsi – Brīvs!
- Kareivis (*paņemdamš tabakdozi*). Va-dzi! Tā gan ir manta!... Tencinu, tētiņ!...
- Ubags. Nav par ko, dēliņ – iesim – es tevi gabaliņu pavadīšu!
- Kareivis. Nāc, tētiņ – divatā īsāks ceļš!

Abi dziedādami dodas prom.

4.aina

Ķēniņa pils vārti. Dziedādams pienāk Vecais Kareivis un Ubags.

- Ubags. Te nu ir tā pils, dēliņ – sit tik nu droši pie vārtiem!
- Kareivis. Bet kur tu pats liksies, tētiņ?
- Ubags. Par mani neraizējies – man pasaulē katra vietīņa laba! Paliec sveiks!
- Kareivis. Paliec sveiks, tētiņ! Varbūt vēl tiksimies!
- Ubags. Kāpēc lai netiktos, dēliņ? (*prom*)

Vecais Kareivis piedauza pie Ķēniņa pils vārtiem.

- Sargs. Kas tur vēl?!
- Kareivis. Vecs kareivis!
- Sargs (*iznāk*). Ko tu te meklē?
- Kareivis. Naktsmājas.
- Sargs. Kādas vēl naktsmājas! Te jau bez tevis ļaužu ka biezs! Knapi kur nostāties – nemaz nerunājot par gulēšanu!

Kareivis. Es varu gulēt arī kājās stāvēdams!
Sargs. Tad stāvi tepat ārā pie vārtiem un guli!
Kareivis. Arī par to – paldies! (*nostājas, aizver acis un sāk krākt*)
Sargs. Tas gan ir savādnieks...

Iznāk Ķēniņš.

Ķēniņš. Kas te krāc?
Sargs. Rau – vecs kareivis – taujāja pēc naktsmājām – bet kad es šo pili nelaidu – aizmīga tepat kājās stāvēdams – un nu krāc... Vai pamodināt un pateikt, lai apklust?
Ķēniņš. Vecs kareivis? Bet es jau nospriedu, ka velni klāt...
Sargs. Nē, kungs un Ķēniņ – velnus vēl nemana – tie jau tikai ap pusnakti nāks...
Ķēniņš. Vecs kareivis, tu saki?...
Sargs. Nu ja – vecs kareivis... Vai nepareizi izdarīju, to ārā atstādams? Vai vajadzēja iekšā laist?
Ķēniņš. Nē, nē – es tikai prātoju... Ja vecs kareivis, tad šim varbūt būs drosme velniem pretī stāties?... Taču jau ne reizi vien nāvei acīs skatījies...
Sargs. Gan jau drosme šim netrūkst, kungs un Ķēniņ... Tāpat rādās, ka izturības arī gana... Bet vai tāds ar velnu baru galā tiks?... To gan nezinu, kungs un Ķēniņ...
Ķēniņš. Bet pamēģināt mēs taču varam! Zaudēt jau tāpat vairs nav ko!
Sargs. Tas gan, kungs un Ķēniņ! Tas gan! Ja šis pats piekrīt, tad kas tur ko nepamēģināt? Vai modināt pavēlēsit?
Ķēniņš. Modini!
Sargs. Ei! Mosties, draugs! Pats Ķēniņš ar tevi grib runāt!
Kareivis(*pamostas*). Ķēniņš? Prieks kalpot, kungs un Ķēniņ!
Ķēniņš. Tātad tu esi vecs kareivis, dēls?
Kareivis. Tieši tā, kungs un Ķēniņ! Divdesmit piecus gadus savam ķeizaram nokalpoju!
Ķēniņš. Tas labi, dēls – tas labi... Un vai nāvei acīs bieži skatīties nācās?
Kareivis. Vai ik pārdienas, mans kungs un Ķēniņ! Nāvi es, ja tā drīkst izsacīties, nūdien, labāk kā savu miesīgu mūsu pazīstu...
Ķēniņš. Un kurp tad nu tagad iedams?
Kareivis. Tāpat vien pasauli apskatīt, kungs un Ķēniņ – gribu redzēt, kāda tā ir, ja pār šautenes stobru neskatās...
Ķēniņš. Tas labi, dēls – tas labi... Pasauli vajag apskatīt... Bet vai nevēlies kādu darbiņu pa ceļam paveikt?
Kareivis. Kālab ne, Ķēniņ? Ja vien tas būs man pa spēkam.
Ķēniņš. Vai būs tev pa spēkam – to nezinu... Rau, tur – jaunajā pilī, ko pērn tikai uzcēlu – tagad velni ir ieperinājušies – kā nakts, tā šie pa jauno pili savas viesības rīko. Bet tā nu vēl būtu pusbēda, jo, rau – uz šo nakti nešķīsteņi prasa, lai es pie šiem savu vecāko meitu sūtot – pats Elles Lielskungs ar viņu

padancot gribot! Ja nesūtīšot – visu valsti savā varā tie pārņemšot! Tad nu meklēju kādu pavadoni savai vecākajai meitai – lai zinu, ka nekas ļauns ar viņu tur nenotiek... Bet neviens nenāk... Varbūt tu nāktu?

Kareivis. Kālab ar ne, Ķēniņ – sen nav dancots. Sūti tik savu meitu šurp un saki, lai nebēdā – Vecais Kareivis pratīs gan viņu, gan velnus kā pienākas izdancināt! Dod tikai pūru sveču līdzi, lai varu danču zāli izgaismināt!

Ķēniņš. Par to nav runas – došu cik vajadzēs! Un nāc kaut ko ieēst pirms balles!

Visi trīs prom aiz vārtiem.

5.aina

*Pie jaunās pils. Visos logos deg sveces. Karietē piebrauc Elles Lielskungs.
Kučieris, gaišos logus ieraudzījis, aptur karieti.*

Lielskungs. Kas tur par gaišumu pils logos? Jau no šejienes acis žilbst! *(Kučierim)* Skrej paskatīties!

Kučieris. Jau skreju, lielskungs! *(pieskrējis pie pils)* Ei! Kas tur ir?!

Kareivis *(izliecas pa logu)*. Vecs kareivis!

Kučieris *(Lielskungam)*. Vecs kareivis esot!

Lielskungs. Vecs kareivis? Un ko viņš tur dara?

Kučieris. Nezinu, lielskungs...

Lielskungs. Skrej apvaicāties!

Kučieris. Jau skreju! *(Vecajam Kareivim)* Ei! Vecais Kareivi! Ko tu tur dari?

Kareivis. Nav kur nakti pārļaut! Tad nu arī apmetos šai pilī!

Kučieris *(Lielskungam)*. Šim neesot kur nakti pārļaut – tad nu arī apmeties šai pilī.

Lielskungs. E-ku nerezē... Skrej paprasi, vai Vecākā Ķēniņmeita arī ir tur?

Kučieris. Jau skreju, Lielskungs! *(Vecajam Kareivim)* Ei! Vecais kareivi! Vai Ķēniņa Vecākā Meita arī ir tur?

Kareivis. Kā tad! Un ar nepacietību uz dančiem gaida! Man arī kājas jau niezēt niez!

Kučieris *(Lielskungam)*. Jā, esot – un ar nepacietību uz dančiem gaidot – pašam Kareivim arī kājas jau niezēt niezot!

Lielskungs. Nu nē – kopā ar veciem kareivjiem es nedancoju – atbrauksim labāk nākamnakt – tad lai Ķēniņš savu Vidējo Meitu sūta!

Kučieris. Klausos, Lielskungs! *(uzlec uz bukas un parauj grožus)* Nū! Uz elli aulēkšiem marš!

6.aina

*Jaunajā pilī. Vecais Kareivis skatās pa logu. Vecākā Ķēniņmeita
trīcēdama iespiedusies kaktā.*

Vecākā Ķēniņmeita. Nu?... Vai šie jau nāk?...

Kareivis. Nē... šitie neizskatās pēc nācējiem... laiž ļekas vaļā...

Vecākā Ķēniņmeita. Brauc prom?...

Kareivis. Kā tad – taisnā ceļā uz elli!

Vecākā Ķēniņmeita. Un atpakaļ vairs nenāks?...

Kareivis. Kur nu! Neaizbrauca tak ancukus mainīt! Nekas tev šonakt no dancošanas nesanāks, princesīt... Bet pag! Kālab tad ne?... Vai tad nu manas kājas tik vien vēl pieprot kā maršēšanu?! Kādreiz savā ciemā labākais dancotājs biju! Vai nevēlies lai tevi izdancīnu, princesīt?

Vecākā Ķēniņmeita. Bet mums tak nav mūzikas...

Kareivis. Par to neraizējies! Vai tad nu pils būs bez muzikantiem? (*sauc*) Ei, circenīši, kukainīši! Uzraujiet mums kādu polku kāju iekustināšanai!

Sāk skanēt mūzika. Abi dejo.

7.aina

Ķēniņmeitu istaba. Iestreipuļo Vecākā Ķēniņmeita.

Vidējā, Jaunākā Ķēniņmeitas. Māsiņ!... Tu dzīva?!...

Vecākā Ķēniņmeita. Dzīva gan... bet tikai pa druskai... Vecais Kareivis tā izdancināja, ka nemaz vairs neturos kājās... Kur te tuvākā gulta?

Vidējā Ķēniņmeita. Pagaidi! Izstāsti taču vēl kaut ko!

Vecākā Ķēniņmeita. Liecies mierā! Gan pati visu redzēsi... Rīt Elles Lielskungs tevi uz dančiem aicina... (*iekrīt gultā un aizmieg*)

Vidējā Ķēniņmeita. Mani?!...

Jaunākā Ķēniņmeita. Te tev nu bija – aizmiga...

8.aina

Ķēniņa ēdamistaba. Ķēniņš un Vecais Kareivis pie galda.

Vecais Kareivis (*beidz ēst*). Tencinu...

Ķēniņš. Nu, Vecais Kareivi – vai gana būsi saēdies?

Kareivis. Nu jau pāri pār mēru, Ķēniņ...

Ķēniņš. Vai vēlies tagad kādu brītiņu nosnausties?

Kareivis. Ko niekus, Ķēniņ – jau brokastu gaidīdams stundiņu nosnaudos – paldies tev par pajumtu – došos nu tagad tālāk...

Ķēniņš. Pagaidi, pagaidi! Bet kas tad manu Vidējo Meitu sargās?

Kareivis. To gan nezinu, Ķēniņ... Tur jau nekāda dižā sargāšana nesanāk – velni tik piebrauc... aprunājas... un atkal brauc prom...

Ķēniņš. Nu ja, nu ja, dēls – taisni tālab, ka tev tas vienkārši sanāk – paliec nu vēl vienu nakti jaunajā pilī, jo tagad Elles Lielskungs grib ar manu Vidējo Meitu dancot! Ja godam nosargāsi – došu tev visu ko prasīsi!

- Kareivis. Ko nu es tur daudz prasīšu, kungs un Ķēniņ... Man jau, taisnību sakot, neko nevajag – viss jau, raugi, pašam ir, ķeizara dots – gan apģērbs, gan zābaki... Ja tu saki, ka vajag to Vidējo Meitu sargāt, tad iešu tāpat – vien trīs pūrus sveču iedod, ko danču zāli izgaismināt – pagājšnakt tā kā bija mazliet par tumšu...
- Ķēniņš. Par svecēm nebēdā – tās būs!

9.aina

Pie jaunās pils. Piebrauc Elles Lielskunga kariete.

- Lielskungs. Kas tad tur atkal?!... Vēl lielāks gaišums nekā pagājšnakt!... Acis tā žilbst, ka vai jābļauj!... (Kučierim) Skrej uzzini, kas tur atkal par ērmiem!
- Kučieris. Jau skreju, Lielskungs! Jau skreju! (*pieskrējis pie pils*) Ei! Pie visiem velniem un velna vecmāmiņas! Kas tur tagad notiek tai pilī?!
- Kareivis (pabāžas pa logu). Pagaidām vēl te viss ir mierīgi! Tikai vecs kareivis uz naktsmājām apmeties!
- Kučieris (*Lielskungam*). Tur vecs kareivis esot uz naktsmājām apmeties!
- Lielskungs. Atkal?! Vai tad ar vienu nakšņošanu viņam nepietika?! Skrej saki, lai vācās projām!
- Kučieris. Jau skreju, Lielskungs! Jau skreju! (*Vecajam Kareivim*) Ei! Vecais Kareivi! Pietiks tev pilī nakšņot! Tagad taisies labi žigli ka tiec, kamēr āda vēl vesela!
- Kareivis. Par ādu man maza bēda! Ka tik pa pili padancot dabūju! Vai tad elles kungi paši nenāks? Ķēniņa Vidējā Meita tak gaida! Un man ar kājas jau niezēt niez!
- Kučieris (*Lielskungam*). Šitas ar labu neiet! Pats dancot gribot un Ķēniņa Vidējā Meita arī gaidot... Ko darīsim, Lielskungs?
- Lielskungs. Nepatīk man šī padarīšana... pagalam nepatīk... Dancot ar Ķēniņa Meitu gan gribētos... bet mans tētiņš vienumēr mēdza atgādināt – dari ko darīdams, dēliņ, bet ar veciem kareivjiem gan nekādās darīšanās neielaidies!... Brauksim tad nu šonakt arī atpakaļ uz mājām – lai Ķēniņš uz nākamo nakti savu Jaunāko Meitu sūta – cerams, ka rītnakt tas Vecais Kareivis beidzot būs projām...
- Kučieris. Klausos, Lielskungs! (*uzlec uz bukas un parauj grožus*) Nū! Uz elli – aulēkšiem – marš!

10.aina

Jaunajā pilī. Vecais Kareivis skatās pa logu. Vidējā Ķēniņmeita turpat blakus.

- Vidējā Ķēniņmeita. Nu?... Kas tur notiek?...
- Kareivis. Aizlaida atpakaļ uz elli, ka dzirksteles vien nošķīda!
- Vidējā Ķēniņmeita. Paldies tev, Vecais Kareivi!
- Kareivis. Nav jau par ko paldies sacīt – tā arī paliki nedancojusi... Ja nesmādē – nāc tad ar vecu kareivi kādu danci izlaist!
- Vidējā Ķēniņmeita. Nāktu labprāt... tik nav muzikantu...

Kareivis. Par to neraizējies – muzikanti būs! (*sauc*) Ei, circenīši, kukainīši! Uzraujiet mums kādu polku laika īsināšanai!

Sāk skanēt mūzika. Abi dejo.

11.aina

Ķēniņmeitu istaba. Iestreipuļo Vidējā Ķēniņmeita.

Jaunākā, Vecākā Ķēniņmeitas. Un kā tad nu tev gāja, māsiņ?

Vidējā Ķēniņmeita. Labāk nevaicāji... Nudien... esmu tikko dzīva...

Vecākā Ķēniņmeita. Vai velni tevi tā nomocīja?

Vidējā Ķēniņmeita. Kādi velni! Velni, kā uzzināja, ka pilī vecs kareivis apmeties, tā tūlīt laidās atpakaļ uz elli! Bet mēs abi pēc tam tā izdancojāmies, ka nu es saprotu – tāds velns pret Veco Kareivi tik tiešām ir nieks... Kur te tuvākā gulta?... Nākamnakt Jaunākajai Māsai būs jāiet...

Jaunākā Ķēniņmeita. Ak! Kaut nu ātrāk šī diena paietu!

Vidējā Ķēniņmeita. Kur tad šī paliks... (*iekrīt gultā*)

12.aina

Ķēniņa ēdamistaba. Ķēniņš un Vecais Kareivis pie galda.

Ķēniņš. Nu, Vecais Kareivi – vai vēl kādu kumosīņu neuzlikt?

Kareivis. Nu jau ir vairāk kā gana, Ķēniņ – vecam kareivim tak ar pāra sausiņiem pietiktu. Ja vēl blašķē ir svaigs ūdentiņš, ko virsū uzdzert – tad jau neko vairs nevajag...

Ķēniņš. Bet eita nu tagad nosnausties, dēls – divas nakts jau sargādams esi bez miega pavadījis – droši vien, knapi uz kājām turies?

Kareivis. Ko niekus, Ķēniņ! Tak jau, brokastu gaidīdams, stundiņu nosnaudos – vecam kareivim ar stundiņu miega ir diezgan. Paldies tev par labajām naktsmājām – posīšos nu tagad ceļam!

Ķēniņš. Pagaidi, pagaidi! Vai tad manu Jaunāko Meitu nesargāsi?!

Kareivis. Kas nu tur par sargāšanu, Ķēniņ – piebrauc tik velni ap pusnakti, brītiņu pa gabalu parunājas un tad rāmā garā griež zirgus atpakaļ uz elli! Tādai sargāšanai jau tev kareivis nemaz nav vajadzīgs. Sūti tik savu Vārtu Sargu – tas tāpat pieradis pa nakti negulēt!

Ķēniņš. Nē, nē, Vecais Kareivi! Mans Vārtu Sargs pat no kaķiem baidās – kāda te vēl varētu par velniem runa būt? Ja arī Jaunāko Meitu nosargāsi – varēsi kādu no manām meitām par sievu sev izvēlēties!

Kareivis. Vai tu no tiesas to, Ķēniņ?

Ķēniņš. Lai velni mani pašu sev līdz parauj, ja nedodu!

Kareivis. Jā... pie mīļas sieviņas tikt – tur nu man tiešām pēdējais laiks, ja gribu vēl bērņeļus lielus uzaugam redzēt...

- Ķēniņš. Tad sargāsi Jaunāko Meitu?
- Kareivis. Tāpat jau sargātu, ja tu vēlies. Vien deviņus pūrus sveču iedod, lai danču zāli varu kā nākas izgaismināt – pats labāk saredzēšu un velniem acis negantāk žilbs!
- Ķēniņš. Par to nebēdā – sveces būs!

13.aina

Pie jaunās pils piebrauc Elles Lielskunga kariete un apstājas.

- Lielskungs. Traks var palikt! Nu jau acis tā žilbst, ka vairs neko saskatīt. Skrej uzzini, vai tur vēl arvien tas Vecais Kareivis māžojas!
- Kučieris. Jau skreju, Lielskungs! Jau skreju! (*tuvāk pie pils*) Ei! Vecais Kareivi! Vai tu tur atkal ar tām svecēm niekojies?!
- Kareivis (*pabāžas pa logu*). O! Velnu kungi atkal atbraukuši?! Vai tad nu nenāksit vienreiz iekšā?!
- Jaunākā Ķēniņmeita (*pabāžas pa logu*). Nu ja! Kur tad mani dancotāji?! Vecākās māsas velti izgaidījās – vai tad nu man arī bešā būs jāpaliek?!
- Kučieris (*Lielskungam*). Jā, Lielskungs – Vecais Kareivis ir tur! Un Jaunākā Ķēniņmeita arī! Aicina mūs uz dancošanu!
- Lielskungs. Nē, tas nu laikam gan ir par traku! Lai ko mans tētiņš par vecajiem kareivjiem teicis, bet nevar tak Elles Lielskungs savu godu tik lēti pazaudēt! (*izkāpj no karieses, pieiet tuvāk pilij, sauc*) Kas ir, Vecais Kareivi – vācies laukā no pils!
- Kareivis. Nu nē. Elles Lielskungs – kur Vecais Kareivis iegājis, no turienes viņu tik lēti vis laukā neizdabūsi! Ja vēlies – nāc dancot kopā ar mums, ja netūk – vācies atpakaļ uz elli!
- Lielskungs. Vai gribi, lai tev ādu pār acīm nomauc par šitādu nekaunību?!
- Kareivis. No veca kareivja ādas tev daudz vis labuma nebūs – pārāk sīksta! Nāc labāk dancot, ja esi atbraucis, un nekavē velti laiku – īstiem priekiem naktis jau tāpat ir par īsu!
- Lielskungs. Lai notiek, Vecais Kareivi – dzēs nost tās sveces – es nāku!
- Kareivis. Apžēlojies, Elles Lielskungs – kas tad nu tie par dančiem bez svecēm?!
- Lielskungs. Es tev saku – dzēs nost tās sveces – man acis žilbst!
- Kareivis. Ja gribi dancot – šis tas ir jāpiecieš – miedz ciet tās acis un nāc tik šu!
- Lielskungs. Nu pagaidi tu man, Vecais Kareivi! Es nāku!

14.aina

Jaunajā pilī. Kareivis un Jaunākā Ķēniņmeita. Ienāk Elles Lielskungs.

- Kareivis. Sumināts, Elles Lielskungs! Tas patiesi ir izcils gods – ar tevi kopā vienā ballē dancot!
- Lielskungs. Neizrunājies! Kur princese? Tā acis žilbst, ka nesaskatu!

Jaunākā Ķēniņmeita. Es esmu šeit, mans kungs! Vai laipni uzlūgsit uz kādu tūri?

Lielskungs. Es uzlūdzu!

Jaunākā Ķēniņmeita. Es pateicos!

Kareivis. Ei, circenīši, kukainīši! Uzraujiet nu kādu polku Elles Lielskunga iepriecināšanai!

Sāk skanēt mūzika.

Lielskungs. Kas tā par mūziku?! Man žāvas nāk! Šurp Elles Muzikantus!

Iepriekšējā mūzika apklust, saskrien Elles Muzikanti, sāk spēlēt.

Lielskungs. Nu – cita lieta! Nāc, princesīt!

Jaunākā Ķēniņmeita. Jau deju!

Visi pakaļ Jaunākajai Ķēniņmeitai sāk dejojot. Elles Lielskungs dejojot lūko sagrabt Jaunāko Ķēniņmeitu, bet tā dejojot izvairās.

Lielskungs. Kāpēc man rokās nedodies?

Jaunākā Ķēniņmeita. Tā lēta meiča, kas tev pati rokās lec – ja esi vīrs, tad raugi mani saķert.

Elles Lielskungs rauga, Jaunākā Ķēniņmeita vairās.

Lielskungs. Lai nolādēts – tu pārāk aša!

Jaunākā Ķēniņmeita. Nu ja – tu pārāk lēns!

Lielskungs (*apstājas*). Bet pietiks!...

Mūzika apklust.

Jaunākā Ķēniņmeita. Ko?! Tik vien?!

Lielskungs. Es saku – pietiek!

Jaunākā Ķēniņmeita. Tad nebija man jēgas šurp nākt!

Lielskungs. Nekas... Šeit jēgas nebija – būs ellē! Nāc man līdz!

Kareivis. Par līdzī nākšanu gan nevar būt ne runas!

Lielskungs. Tu labāk paklusē! Ei, kalpi! Grābiet viņu ciet!

Velni sagrabj Veco Kareivi un Jaunāko Ķēniņmeitu.

Lielskungs. Nāks princesīte līdzī man uz elli, bet Kareivim – tepat uz vietas ādu nomauciet!

Kareivis. Jel ticiet – ādas man nav žēl – ar prieku no tās šķiršos – bet tabaciņu gan vēl iešņaukt atvēliet!

Lielskungs. Šņauc – tikai ātri – pirms vēl gaiļi dzied!

Kareivis. Jau šņaucu! Nu tad – ar dievpalīgu!

Velni. Tfu!

Kareivis. Nāc manā tabakdozē nu un paliec tur – cik ilgi vien es vēlos! (*šķauda*)

Tumsa.

Jaunākās Ķēniņmeitas balss. Vesels!

Kučiera balss. Ja bija pārāk gaišs, tad nu – par tumšu! Tās tik bija šķavas! Kāds guni uzšķiliet!

Velni. Jā, tas bij šķāviens! Kam ir uguns?

Kareivis. Te, kungi, uguns! (*uzšķil!*)

Velni. Kur tad Lielskungs?

Lielskunga balss. Patiešām! Kur es esmu?! Tāda tumsa!...

Kareivis. Tu – manā tabakdozē!

Lielskungs. Ko?!... Tūlīt ārā laid!

Kareivis. Ne prātā nenāk! Ja vēlies, varu nogādāt tev blakus arī tavus kalpus!

Velni. Ai!... (*pamūk nostāk*)

Lielskungs. Ko stāvat?! Grābiet viņu! Plēsiet!

Kareivis. Kas tev no tā? Vai zināsi kā tikt no dozes laukā?

Lielskunga balss. Gan atplēsīšu!

Kareivis. Tad mēģini jau tagad! Kad būšu beigts, ir tev viss būs par vēlu!

Lielskunga balss. Nolādēts! Ne velti tētiņš brīdināja mani – Ar veciem kareivjiem, dēls, nepinies...

Velni. Tad ko mums darīt, Lielskungs?!

Kareivis. Vispirms – ar steigu laidiet vaļā princesīti – tā nav priekš jūsu melniem nagiem!

Velni. Ko darīt, Lielskungs?!

Lielskunga balss. Nu labi – atlaidiet!... Bet tu – laid vaļā mani!

Kareivis. Tik lēti ne!

Lielskunga balss. Tad saki, cik tu gribi!

Kareivis. Pils pagrabus ar zeltu piebērt pilnus!

Velni. Ko darīt, Lielskungs?

Lielskunga balss. Nu labi – nesiet!...

Velnu Muzikanti sāk atkal spēlēt, Velni skraida nespams maisos un mučelēs zeltu.

Kučieris. Vairs zelta ellē nav!

Lielskunga balss. Un pagrabus?

Kučieris. Vēl tikai pusē!

Lielskunga balss. Vai atlaidīsi, Vecais Kareivi? Viss elles zelts jau tavš!

Kareivis. Ar to par maz! Ja drīkstēji man pretī stāties – rauj kur gribi – lai pagrabus būtu pilns!

Lielskunga balss. Zem manas gultas ir ieeja vēl vienā mantu kambarī – tas dienām nebaltām... Nu tās ir pienākušas... Stiepiet!

Velni. Jau stiepjam, Lielskungs!

Elles Muzikanti sāk atkal spēlēt, Velni skraida, nesdaami zeltu.

Kučieris. Viss sastiepts!

Lielskunga balss. Un pagrabs?

Kučieris. Vēl kaktiņš nepiebērts...

Lielskunga balss. Man zelta vairāk nav... Nudien... Nekur... Tad jāiet zagt...

Kareivis. Lai notiek – mazs kaktiņš pagrabā ir tiešām atstājams kur pelēm draiskoties. Tad pietiks!

Lielskunga balss. Es pateicos tev, Vecais Kareivi!

Kareivis. Bet paklausies – es tevi vaļā laidīšu, ja apsolies tu zemes virsū vairāk nerādīties un arī savus kalpus nelaist šurp nekad!

Lielskunga balss. Nekad?! Apžēlojies, bet kā tad pasaule bez velniem?! Cik mūžus esam dzīvojuši kopā mēs ar jums – tā sacīt – roku rokā!... Kur senā draudzība?! Vai tai nu jāiznīkst?!

Kareivis. Gan tie, kas Velnu mīl, uz elli ceļu paši atradīs!

Lielskunga balss. Nu labi... cits jau laikam neatliks... tad solu...

Kareivis. Un piesargies šo solījumu pārkāpt, jo otro reiz vairs laukā netiksi no manas tabakdozes! Nu esi – brīvs! (*šņauc, šķauda*)

Tumsa.

Jaunākās Ķēniņmeitas balss. Dievspalīdz!

Velnu balsis. Tfu!

15.aina

Turpat jaunajā pilī. Tronī sēž Ķēniņš, viņam blakus – visas trīs Ķēniņmeitas. Vecais Kareivis stāv.

Ķēniņš. Paldies, Vecais Kareivi! Nu mana kārtā solījumu turēt! Izvēlies tagad, kuru no manām meitām gribi!

Kareivis. Tencinu, kungs un Ķēniņ! Ja nāks – ņemšu to Vecāko – tā man pēc gadiem būs tuvāk!

Ķēniņš. Lai notiek, Vecais Kareivi – bildini tik!

Kareivis. Nu, princesīt – vai nāksi pie manis par sievu?

Vecākā Ķēniņmeita. Vai prāts, Vecais Kareivi! Man no tās mūsu nakts padancošanas vēl tagad kājas stīvas un mugura sāp! Tu taču trakāks par trakāko velnu! Man kādu rāmāku vīru vajadzētu...

Kareivis. Nu tad nekā...

Ķēniņš. Neskumsti, Vecais Kareivi – man tak ir vēl divas meitas! Bildini nākamo!

Kareivis (*Vidējai Ķēniņmeitai*). Nu, princesīt – varbūt tu nāksi pie manis par sievu?

Vidējā Ķēniņmeita. Pie sava glābēja būtu gan jāiet... bet bail man no tevis, Vecais Kareivi – tai naktī tu mani tā izdancināji, ka vēl tagad es ne dzīva, ne mirusi... Un ja visu mūžu tā?

- Kareivis. Nu tad atkal nekā...
- Ķēniņš. Neskumsti, Vecais Kareivi! Bildini Jaunāko!
- Kareivis. Nē, kungs un Ķēniņ – tā man pa jaunu...
- Jaunākā Ķēniņmeita. Mīļais Vecais Kareivi!... Bet es taču augšu!... Un nevienu tik ļoti es nemīlu kā tevi, mans Vecais Kareivi!... Ja tu mani tagad atraidi, tad, nūdien – labāk Elles Lielskungam līdzī būtu gājusi...
- Ķēniņš. Nu, Vecais Kareivi – ko atbildēsi?
- Kareivis. Man jau, taisnību sakot, Ķēniņ... arī tava Jaunākā Meita tā mīļākā... Vien bildināt baidījos... Nobijos pirmoreiz mūžā... Ja viņa man atteiktu – nūdien – sirds neizturētu...
- Ķēniņš. Nu ko tad? Tad jau tik atliek kāzas!

16.aina

Turpat jaunajā pilī, mūzikai skanot un dejojot, tiek svinētas Vecā Kareivja un Jaunākās Ķēniņmeitas kāzas. Piepeši ienāk Nāve. Mūzika apraujas, dejojāji sastingst.

- Nāve. Ko stāvat, acis bolīdami? Vai tad nu Nāvi vairs nepazīstat?
- Kareivis. Kā tad nu nepazīst? Pazīstam! Cik reižu vaigu vaigā neesam tikušies! Tu jau man – tikpat kā māsa!
- Nāve. Tas labi teikts, Vecais Kareivi! Labāk pat nepateiksi! (*smejas*)
- Kareivis. Tad laipni lūgta uz manām kāzām! Ēd, dzer un danco uz nebēdu!
- Nāve. Paldies par laipno uzaicinājumu, brālīt! Bet nepiedien Nāvei kāzās priecāties... Mans dzīru galds bērēs klāts, brālīt!
- Kareivis. Nu tad pienāc citu dien, māsiņ – kad kāds uz miršanu taisīsies!
- Nāve. Nākšu ir citudien, brālīt. Bet šodien tev jātaisās man līdzī – simtām reižu kaujas laukos esi man izsprucis – savā kāzu dienā gan neizspruksi!
- Kareivis. Vai tad nu es kur sprukt gribu, māsiņ! Ja jau man pakaļ esi atnākusi, tad kas cits atliek – došos tev līdzī!... Vien kādu šņaucienu tabaciņas atvēli pirms tālā ceļa!
- Nāve (*smejas*). To gan es tev atvēlu, Vecais Kareivi!... To gan!... Šņauc tad no visas sirds vēl pēdējo reizi!
- Kareivis. Tencinu, māsiņ! (*šņauc*) Nu tad ar dievpalīgu – nāc manā tabakas dozē un paliec tur tik ilgi, cik vēlos! (*šķauda*)

Tumsa.

Nāves balss. Vesels!

*Pamazām iedegas gaisma. Redzama pils zāle ar sastingušajiem kāzu viesiem.
Nāves vairs nav.*

Kareivis. Ko apstājāt? Līksmojiet tālāk!

Skat mūzika. Visi dejo. Ienāk Ubags. Viņu pamanījis, Vecais Kareivis iznāk no dejas, paņem vīna pudeli, grozu ar pīrāgiem un dodas pie Ubaga.

- Kareivis. Labs vakars, tētiņ! Kā tad nu klājas, ko? Nāc, iebaudi kādu drusku no mana kāzu galda! Nebūtu tevis – ir šo kāzu nebūtu! Tencinu, mīļais!
- Ubags. Nav par ko, Vecais Kareivi – nav par ko... Savu laimi tu godam esi nopelnījis. Bet dod nu man tagad atpakaļ to tabakas dozi – tev tā vairs nebūs vajadzīga!
- Kareivis. Kāda runa, tētiņ – ņem! Tikai tur kāds vēl iekšā sēž, ko tik drīz vis negribētu laist laukā...
- Ubags. Par to neraizējies, dēliņ – gan zināšu, ko ar tavu gūstekni iesākt! Paliec nu tagad sveiks!
- Kareivis. Sveiks, tētiņ! Kad trūkums māc – nāc vienmēr droši uz šo te pusi!
- Ubags. Tencinu, Vecais Kareivi – to jau es zinu tāpat... (*prom*)

17.aina

Nenoteikta vieta. Stāv Ubags ar tabakdozi. Viņam pie kājām sakņupusi Nāve.

- Ubags. Celies nu – celies, kaulainā!
- Nāve. Piedod, Kungs, manu muļķību!... Paldies tev, ka atpestīji!... Tūlīt skriešu!... Tūlīt pļaušu!... Visus no vietas!... Un to Veco Kareivi – negēli – citiem pa priekšu!
- Ubags. Kuš, kuš, kaulainā – netrako! Lai jau Vecais Kareivis dzīvo! Izāzēja viņš tevi – tas tiesa – bet ne jau bez manas palīdzības. Vai nu tev citur darba trūkst – šitos kādu laiku liec mierā!
- Nāve. Es nedrīkstu neklausīt, Kungs... bet nikna ļoti uz šo Veco Kareivi esmu... Teic, kad drīkstēšu viņu savākt?!
- Ubags. Tad, kad es sacīšu – drīkst.

Fināls

Dejodams un dziedādams nāk kāzu gājiens, Ubags un Nāve tam pievienojas.